

KAREL ČAPEK (1890 - 1938)
VÁLKA S MLOKY (1936)

Čapek, K.: Válka s Mloky, Československý spisovatel, Praha 1972, osmnácté vydání

Tento román je tematicky velmi bohatý, autor v něm upozorňuje na širokou škálu lidských problémů. Je zajímavý také co se týče způsobu zpracování - autor se neomezuje na holý text, využívá publicistického stylu - některé kapitoly jsou doplněny novinovými výstřižky či různými nápisy, ale také nejrůznějšími vědeckými texty či zápisy projevů. Poslední kapitola nese náznaky stylu, kterému se říká „román v románu“. Autor zde rozmlouvá sám se sebou a dává tak čtenáři najevo, jaké má myšlenky a jak se asi bude děj knihy odvíjet.

Román reaguje na především na v té době stále sílící fašismus v Německu - obzvlášť v kapitole „Der Nordmolch“, ve které se čtenář dozvídá o novém typu Mloka, který je lépe vyvinutý nejen fyzicky, ale také inteligenčně a je určený k nadvládě ostatním Mlokům. Ne náhodou se tento Mlok vyvinul v Německu. Ovšem to není zdaleka to jediné, na co román upozorňuje. Autor se snaží lidstvo varovat před zánikem - v závěru knihy vyplývá najevo, že anonym, který varoval lidstvo před zkázou a říkal si X (kapitola „X varuje“), měl jisté autobiografické rysy a vyjadřoval myšlenky samotného autora. Celé dílo také ukazuje to, co všechno může způsobit lidská touha po penězích, povrchnost a válka. Děj knihy se odehrává před 2. světovou válkou po celém světě - málokdy je čtenář zaveden na konkrétní místo; snad jen v Knize první.

Knihy je rozdělena na tři hlavní části:

- Kniha první - Andrias Scheuchzeri - Zobrazuje objevení Mloků a to, jak byli Mloci přijati lidskou společností.
- Kniha druhá - Po stupních civilizace - Popisuje masové rozšíření Mloků do celého světa, jejich využívání k práci pro člověka a v závěru vyjadřuje také jistou obavu z blížících se konfliktů mezi lidmi a Mloky. Tato část díla je sestavena z výstřižků z novin a různých záznamů projevů, doplněných komentářem autora. Tento komentář čtenáře logicky provede celou vývojovou etapou Mloků.
- Kniha třetí - Válka s Mloky - Poslední část románu je psána poměrně stroze. Zobrazuje nejprve menší konflikty lidí a Mloků a postupně přechází k problémům s dalekosáhlejšími následky, které končí v podstatě celosvětovou válkou proti Mlokům. V závěru této knihy je uvedena výše zmiňovaná kapitola, ve které autor rozmlouvá sám se sebou o tom, jak by měl celý příběh dopadnout.

Hlavní postavy - van Toch - Člověk, který Mloky objevil. Díky němu se rozšířili do celého světa. Byl kapitánem obchodní lodě, když na jednom ostrově objevil Mloky - velmi inteligentní

a učenlivé tvory. Začal s nimi obchodovat: Oni mu dávali perly a on jim dával zbraně, aby se mohli ubránit žralokům. Později se rozmnožili a van Toch je začal rozvážet na jiná místa a ostrovy. Pocházel z Čech, byl to poměrně hrubý muž, ale na druhou stranu byl vypočítavý a chytrý.

- G. H. Bondy - Obchodník, který van Tochovi umožnil (díky svým finančním prostředkům) rozvážet Mloky a obchodovat s nimi. Byl to člověk, kterému záleželo pouze na zisku.

- pan Povondra - Tato postava vystupuje v paralelním příběhu, který doplňuje příběh hlavní. Tento druhý příběh podává čtenáři informace o tom, jak rozšiřující se Mloky vnímali běžní lidé, ke kterým se informace o nich donesly pouze prostřednictvím novin. Zároveň je to člověk, který byl vrátným pana G. H. Bondyho a byl to právě on, který tehdy vpustil kapitána van Tocha k panu Bondymu a začal tím novou éru lidských dějin. Tuto skutečnost si velmi rád připomínal a považoval sám sebe za toho, kdo zapříčinil vznik nového světa - světa Mloků. Nutno dodat, že v závěru knihy svého rozhodnutí litoval.

Kapitán van Toch byl velmi hrubý člověk, který se plavil se svou lodí Tichým oceánem. Na ostrově Tana Masa objevil zátoku, které se domorodci báli. Objevil v ní Mloky - inteligentní tvory, kteří byli velmi učenliví. Kapitánovi nedalo mnoho práce naučit je, aby mu nosili perly. Na oplátku jim dával nože a harpuny, aby se mohli bránit útokům žraloků. Nějakou dobu se jim věnoval a pak se vydal do rodných Čech, aby zde našel někoho, kdo by ho finančně podporoval.

V Čechách se setkal se dvěma novináři, kteří mu dali kontakt na velmi bohatého pana G. H. Bondyho, majitele obchodní společnosti. Kapitán mu vylíčil svůj nápad - rozvést Mloky po několika ostrovech a využívat je k lovu perel. Bondy kapitánovi o Mlocích nevěřil ani slovo, ale chtěl využít jeho dobrých známostí a kontaktů a koneckonců ho jeho příběh zaujal. Obchody se dařily, ale tajemství úspěšného lovu perel proniklo na povrch. Když kapitán zemřel, uspořádala Bondyho firma jednání, na kterém se dohodla, že bude Mloky distribuovat dál, jako pracovní sílu při stavbě nejrůznějších vodních, podvodních či pobřežních děl.

Za nějakou dobu se z Mloků stala celosvětová senzace. Byli chováni v zoologických zahradách a dokonce se naučili mluvit či počítat. Postupem doby se rozšířili do celého světa a jejich počet se několikanásobně zvýšil.

Mloci se stali běžnou součástí společnosti, hlavně ekonomiky. Využívali se v hojném počtu jako levná pracovní síla a lidé začali plánovat monstrózní díla - chtěli postavit nové souše a rozšířit tak hranice stávajících států. Po nějaké době však vyvstaly také první problémy. Lidé nevěděli, jak se mají k Mlokům chovat - vytvořily se organizace na ochranu práv Mloků, utvářely se také mločí jazyky, samotní Mloci byli tříděni do několika kategorií dle výkonnosti a inteligence, ale co se týče práv Mloků, názory byly vesměs negativní. Lidé nepřihlíželi k Mlokům jako k sobě rovným, podceňovali je a opovrhovali jimi. Ovšem hospodářství z nich těžilo. Lidé dodávali Mlokům kovy a nejrůznější suroviny, také zbraně a trřaskaviny. Mločí objednávky byly stále větší a větší, stejně tak jako jejich populace, kterou již nikdo nedovedl spočítat. Nikdo také nevěděl, co Mloci s materiály dělají a k čemu je využívají. Lidstvo začalo dělit dějiny na dobu před Mloky a současnost.

Za nějakou dobu se začaly objevovat první konflikty mezi Mloky a lidmi. Zprvu se divocí Mloci, kteří žili v přírodě, bránili lovcům, posléze útočili na vesničany, kteří jim bránili v přístupu k potravě

(Mloci si oblíbili jablka a očesávali sady). Na přemnoženost Mloků začali upozorňovat také někteří lidé, například filosof Wolf Meynert nebo anonym X (jak již bylo řečeno, v závěru knihy vyplynulo najevo, že názory anonyma X jsou blízké názorům samotného autora).

Problém s Mloky vyvrcholil tím, že se na scéně objevil jakýsi Chief Salamander - velitel Mloků, který si kladl požadavky. Jako první napadl USA - chtěl pro Mloky nové břehy a mělčiny (Mloci nemohli žít v hlubokých vodách), a proto začal odstřelovat jednotlivé části pevniny. Začal v USA a pokračoval po celém světě. Nejvíce konfliktů měli Mloci s Velkou Británií. Odřízli ji od přísunu potravin a zničili jí veškeré námořní loďstvo. Ani celosvětová konference ve Vaduzu, kam byli pozváni také zástupci Mloků, problém nevyřešila. Mloci zabírali stále více a více místa a ukrajovali tak drahocennou pevninu lidem přímo pod rukama. Ovšem státy nechtěly Mlokům odříznout přísun potravin, surovin a dokonce ani zbraní. To pro ně znamenalo prosperitu - bez Mloků by jejich ekonomiky zkrachovaly. Čili v konfliktu proti sobě nebyli Mloci a lidé, ale pouze lidé. Smutné bylo také to, že Chief Salamander nebyl Mlok, ale člověk.

V závěru knihy autor čtenáři naznačuje, jak se příběh bude odvíjet dál. Autorovi se přičí vyhubit celé lidstvo, a tak dal najevo, že se Mloci utkají ve válce proti sobě a ve válečném nadšení otráví moře zhoubnými bakteriemi, které vyhubí Mloky na celé planetě.